

дента, що виявляється в його готовності до ефективного вирішення професійних завдань, пов'язаних з майбутньою професійною діяльністю, і завдань, які імітують його професійну самоосвіту та самовиховання.

Висновки. Таким чином, якість освіти в контексті її гуманізації являє собою складну, багатофакторну, багатогранну, багатофункціональну проблему, і вирішення її можливо лише при комплексному вивченні взаємозв'язку складових, що також зумовлює структуру й зміст досліджень у цьому напрямі.

Література

1. Про вищу освіту : Закон України від 17.01.2002 р. № 2984-III // Збірник основних нормативних актів про вищу освіту, наукову діяльність, підготовку та атестацію наукових кадрів (на 01.02.2003 р.). – Х. : Гриф, 2003. – С. 37–95.
2. Про фізичну культуру і спорт : Закон України. – К., 1993. – 22 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта. – 2002. – № 26. – С. 2–4.
4. Абдуллина О.А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования для пед. спец. вузов / О.А. Абдуллина. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Просвещение, 1989. – 141 с.
5. Бондаревская Е.В. Личностно-ориентированный подход как основной путь модернизации образования : доклад на августовской конференции работников образования г. Ростова-на-Дону / Е.В. Бондаревская. – Ростов н/Д, 2002. – 47 с.
6. Гульчевская В.Г. Педагогические основы личностно-ориентированного образования : модульное пособие для дистанционного образования / В.Г. Гульчевская, Т.П. Лакоценина. – Ростов н/Д : Изд-во Ростовского ИПК И ПРО, 2002. – 47 с.
7. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании / И.А. Зимняя. – М. : Исслед. центр. пробл. качества подгот. специалистов, 2004. – 38 с.
8. Кульневич С.В. Педагогика личности: от концепций до технологий : учеб.-практич. пособ. для уч. и класс. руковод., студентов, магистрантов и аспирантов пед. уч. завед., слушателей РШК / С.В. Кульневич. – Ростов н/Д : Творческий центр Учитель, 2001. – 160 с.
9. Магин В.А. Контекст модернизации высшего профессионального физкультурного образования / В.А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2005. – № 4. – С. 39–41.
10. Педагогічна майстерність : підручник для пед. вузів / [І.А. Зязюн, Л.В. Крамушенко, І.Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І.А. Зязюн]. – К. : Вища школа, 1997. – 349 с.
11. Решетников П.Е. Нетрадиционная технологическая система подготовки учителей. Рождение мастера : кн. для преподавателей высш. и сред. пед. учеб. заведений / П.Е. Решетников. – М. : Владос, 2000. – 301 с.
12. Творчість і технології в наукових дослідженнях неперервної професійної освіти : наук. вид. / [за заг. ред. С.О. Сисоєвої]. – К., 2008. – 485 с.

СЕРГЕСВА З.П.

РОЗВИТОК ФОНЕМАТИЧНОГО СЛУХУ ЯК УМОВА ОВОЛОДІННЯ ЗВУКОВИМ АНАЛІЗОМ СЛОВА ТА НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ В СТАРШОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Сьогодні на часі дошкільної освіти реалізація змісту Базової програми розвитку дитини “Я у Світі”, в якій однією з провідних ліній визначено мовленнєвий розвиток особистості. Складовою цієї лінії є ознайомлення з елементами грамоти. Сфера життєдіяльності “Я сам” Базової програми містить завдання навчання елементів грамоти з такою віковою диференціацією: шостий рік життя – добуквений, підготовчий етап навчання елементів грамоти; сьомий рік життя – буквений період, період ознайомлення з літерами та навчання читання [1]. Добуквений період навчання грамоти включає в себе здійснення звуко-складового аналізу слів, в основі якого лежить розвиток фонематичного слуху. Ці положення спрямовують діяльність педагогів дошкільної освіти на пошук результативних шляхів і методів розвитку фонематичного слуху для оволодіння звуковим аналізом слова та читанням у старшому дошкільному віці.

Означена проблема стала предметом спеціальних праць психологів та лінгводидактів. Дослідженнями Л.С. Виготського, Д.Б. Ельконіна, Л.Є. Журової доведено, що добре розвинений фонематичний слух у дітей є основою успішного засвоєння усного й писемного мовлення в цілому. Уже в дворічному віці фонематичний слух дитини цілком сформований: про це свідчить розрізнення нею всіх звуків рідної мови. Разом з тим дослідники відзначають невміння 6–7-річних дітей робити звуковий аналіз слів, оскільки практики не відводять належної уваги проблемі формування фонематичного слуху шляхом спеціального навчання. Науковцями доведено, що того рівня розвитку фонематичного слуху, якого досягає дитина дошкільного віку без спеціального навчання, недостатньо для здійснення звукового аналізу слова. Для цього, як зазначає А.Г. Лурія, дошкільник повинен абстрагуватися від змісту слова й усвідомити його звукову сторону. Д.Б. Ельконін вважає, що загальна орієнтація у фонематичному складі мовлення, розрізнення у словах категорій фонем за їхніми диференційними ознаками є обов'язковою умовою навчання дітей читання. С.Ф. Жуйков та Т.Г. Єгоров головним компонентом у навчанні грамоти визначають фонематичний слух, який має вирішальне значення у формуванні вміння здійснювати звуковий аналіз слів, словосполучень та речень. А.Л. Іваненко, Л.Є. Журова, О.В. Петрик у своїх дослідженнях стверджують, що елементарне усвідомлення фонетичних особливостей слова, що звучить, доступне дітям уже в молодшому дошкільному віці, тому розвиток фонематичного слуху, що полягає в пізнанні дитиною звука, виділенні його з мовного потоку, у формуванні навичок правильної вимови має здійснюватись з трьох років.

Мета статті – розкрити послідовність роботи з розвитку фонематичного слуху на четвертому, п'ятому році життя та показати його зв'язок з навчанням звукового аналізу слова дітей шостого року життя.

Робота на добуквеному етапі підготовки до навчання грамоти спрямована на формування в дітей дошкільного віку здатності швидко й правильно здійснювати звуко-складовий аналіз слів. На наш погляд, усучасних умовах підготовка до навчання грамоти в дошкільному навчальному закладі визначається як систематичне ознайомлення дітей з основними мовними одиницями, розумовий розвиток дітей у процесі мовної діяльності, формування в них чітких уявлень про особливості звуків мовлення, про звукову і складову структуру слова, роль слів і речень у процесі зв'язного мовлення. Така підготовка неможлива без достатньо розвинутого фонематичного слуху. За визначенням лінгвістів фонематичний слух – це розрізнення у мовленнєвому у потоці окремих звуків мови, що забезпечує розуміння слів, розрізнення їх значень. Фонематичний слух до рідної мови формується у дітей під час сприйняття і власного промовляння слів, коли дитина виділяє окремий звук, вимовляє його, характеризує як фонематичну одиницю [2].

Аналіз практичної діяльності вихователів дітей дошкільного віку показує, що сьогодні чимало вихователів, незважаючи на наявність методичних рекомендацій, обирають спрощений шлях підготовки старших дошкільників до навчання грамоти та читання, який виражається в недостатній увазі практичних працівників до розвитку фонематичного слуху, зокрема до мовного слуху як важливого компонента.

Науковими дослідженнями та практичними спостереженнями доведено, що зміст роботи з розвитку фонематичного слуху дітей четвертого року життя

визначається формуванням у них навички чути та виділяти з мовного потоку ізольований звук або фонему. Вважаємо за необхідне наголосити, що для здійснення цього завдання звук пов'язується з конкретним образом і називається “пісенькою”. Наведемо для прикладу: звук з-з-з – пісенька комарика; с-с-с – пісенька гусака; р-р-р – пісенька двигуна; ж-ж-ж – пісенька жука. Кожну із пісенок варто включити в дидактичну розповідь та запропонувати дітям спочатку прослухати, а потім повторити розповідь і пісеньку в тому числі. Цій роботі має передувати проведення цілого ряду дидактичних ігор на розвиток слухової уваги та мовного слуху. Психологи доводять, що за умови систематичної та послідовної роботи з дітьми на кінець четвертого року життя вони здатні виділяти на слух окремі звуки з мовного потоку та називати їх.

На п'ятому році життя дітей потрібно навчити інтонувати звуки (інтонаційно наголошена вимова), ця навичка стане вихідним моментом у навчанні звукового аналізу слів на шостому році життя.

За визначенням Л.Є. Журової, інтонування – спеціальний спосіб обстеження звукової будови слова. Навчання інтонування можливо лише при виділенні приголосних звуків, адже кожний приголосний звук має свої артикуляційні особливості: одні можна вимовляти протяжно, інші – виділяти підкресленою артикуляцією та силою голосу. Інтонаційне виділення звуку дозволяє дитині надалі виділяти та називати звук ізольовано.

У цьому віковому періоді можливо також формування в дітей уявлень про слово, його звукову структуру, тверді та м'які приголосні звуки без вживання відповідних термінів [3].

Аналіз досліджень психологів та педагогів дає підстави визначати дидактичні ігри та звукові лінійки як основні методи проведення цієї роботи.

Старші дошкільники за вимогами Базової програми “Я у Світі” повинні оволодіти звуковим аналізом слова й читанням. При цьому педагогам слід чітко усвідомлювати, що визначається цим поняттям. На основі аналізу різних підходів до визначення поняття “звуковий аналіз слова” найбільш узагальненим, на нашу думку, є таке трактування: звуковий аналіз слова – це вміння визначати послідовність, порядкове місце та кількість звуків у слові, розрізняти на слух звуки голосні й приголосні, м'які та тверді приголосні, орієнтуватися в складовій структурі слова. Узагальнення досліджень учених з проблеми навчання грамоти дітей та досвіду практичних працівників освітніх закладів дали нам змогу зробити висновок, що такі вміння вимагають високого рівня розвитку фонематичного слуху.

На підставі вищезазначеного вважаємо за доцільне запропонувати розроблену нами послідовність роботи з розвитку фонематичного слуху в дітей четвертого та п'ятого року життя.

Четвертий рік життя:

- розвиток слухової уваги: проведення ігор: “Музична скринька”, “Впізнай, хто кричить”, “Про що говорить вулиця”, “Відгадай, на чому граю”;
- розвиток мовного слуху: пропонуємо ігри: “Відгадай, що я сказала”, “Підбери слова”, “Запам'ятай слова”, “Відгадай, чий голос”;
- розвиток фонематичного слуху проводиться з використанням дидактичних розповідей, що включають звук, пов'язаний з конкретним образом і названий пісенькою. Ознайомлення зі звуком слід проводити в такій послідовності: включення пі-

сеньок у дидактичну розповідь вихователя; повторення розповіді вихователем і звуконаслідування дітьми, розрізнення звукоізолюваного звуку (чия це пісенька). Проведення ігор: “Чия пісенька чується у словах”, “Піймай пісеньку” (жука, комарика), “Вибери картинку з пісенькою”, “Покажи картинку, в назві якої є пісенька”.

П’ятий рік життя:

- практичне ознайомлення з термінами “слово”, “звук”: проведення ігор “Дитячий світ”, “Хто знає якого слова не вистачає”, “Що звучить навколо нас”, “Згадаємо різні слова”, “Підбери схожі слова”;
- формування уявлення про те що звуки в слові вимовляються послідовно: використання звукової лінійки (розробленої Г. Тумаковою);
- інтонаційне виділення звуку: використання художнього слова, чистомовок, скоромовок; проведення гри “Скажи, як я”, “Заспівай пісеньку”, “Підбери схожі слова”, “Назви різні слова”;
- практичне ознайомлення з твердими та м’якими звуками: проведення ігор: “Назви братика”, “Маленький чи великий”.

Описані ігри, вправи та дидактичні розповіді мають органічно поєднуватись з усіма змістовими лініями, реалізовуватись у різних сферах життєдіяльності дитини дошкільного віку. Спираючись на ідею ампліфікації, проголошену Програмою “Я у Світі” радимо педагогам організовувати вільну самостійну діяльність дітей у спеціальному мовленнєвому середовищі.

Висновки. Отже, розвиток фонематичного слуху повинен здійснюватися задовго до навчання звукового аналізу слів та читання, тому умови для його максимального розвитку потрібно створювати в молодшому дошкільному віці, що забезпечить оптимальне використання можливостей цього віку для повноцінного розвитку дитини та підготовки її до оволодіння грамотою в старшому дошкільному віці.

Література

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / [наук. кер. та заг. ред. О.Л. Кононко]. – 3-тє вид., випр. – К. : Світич, 2009. – 430 с.
2. Гончаренко А.М. Розвиток мовленнєвої компетентності старших дошкільників : навч.-метод. посіб. до базової програми розвитку дитини дошкільного віку “Я у Світі” / А.М. Гончаренко. – К. : Світич, 2009. – 160 с.
3. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / [упоряд. А.М. Богущ]. – К. : Слово, 2005. – Ч. I–II. – 270 с.
4. Петрик О.В. Навчання грамоти дітей шестирічного віку / О.В. Петрик. – Запоріжжя : ЛПДС Лтд, 2001. – 96 с.
5. Тумакова Г.А. Ознакомление дошкольника со звучащим словом : пособ. для воспитателя детского сада / [под ред Ф.А. Сохина]. – М. : Просвещение, 1991. – 128 с.

СЕРГІЄНКО Н.С.

ТИПОВІ ПРОБЛЕМИ ОВОЛОДІННЯ ЮРИДИЧНОЮ ТЕРМІНОЛОГІЄЮ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Володіння іноземною мовою професійного спрямування передбачає не тільки добре знання мови, а й уміння вирішувати ряд специфічних завдань. Одним з таких завдань, безсумнівно, є оволодіння спеціальною термінологією. Роль термінів у юриспруденції важко переоцінити: від правильного розуміння іншомовного терміна іноді залежить розуміння змісту всього тексту, оскільки саме терміни несуть у юридичних текстах головне інформаційне навантаження.